

Revize prohlášení o rozvojové politice Společenství

Usnesení Evropského parlamentu o návrhu společného prohlášení Rady, Evropského parlamentu a Komise o rozvojové politice Evropské unie „Evropský konsensus“ (2004/2261(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů nazvané „Návrh společného prohlášení Rady, Evropského parlamentu a Komise o rozvojové politice Evropské unie „Evropský konsensus“ (KOM(2005)0311)“,
- s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru (CESE 1072/2005),
- s ohledem na stanovisko Výboru regionů (CdR 224/2005),
- s ohledem na hodnocení rozvojové politiky ES, které vypracovalo Evropské středisko pro řízení rozvojové politiky, instituce *Overseas Development Institute* a *Instituto Complutense de Estudios Internacionales* (v únoru roku 2005),
- s ohledem na zprávu výboru OECD pro rozvojovou pomoc (OECD/DAC) o přezkoumání rozvojové spolupráci Evropského společenství (2002),
- s ohledem na římské prohlášení o harmonizaci ze dne 25. února 2003 a na pařížské prohlášení o účinnosti pomoci ze dne 2. března 2005,
- s ohledem na Deklaraci tisíciletí Organizace spojených národů ze dne 8. září 2000, kterou se stanoví rozvojové cíle tisíciletí jako kritéria vypracovaná mezinárodním společenstvím s cílem odstranit chudobu,
- s ohledem na následné zprávy o lidském rozvoji vypracované v rámci rozvojového programu Organizace spojených národů,
- s ohledem na zprávu vypracovanou v rámci Miléniového hodnocení ekosystémů pod názvem "Život nad poměry: Přírodní zdroje a blaho lidstva" (2005),
- s ohledem na zprávu konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) z roku 2002 nazvanou „Nejméně rozvinuté země: uniknout chudobě“,
- s ohledem na závěrečná prohlášení a závěry mezinárodních konferencí, zejména Mezinárodní konference o financování rozvoje (Monterrey, 2002), světové vrcholné schůzky o udržitelném rozvoji (Johannesburg, 2002), světové vrcholné schůzky o sociálním rozvoji (Kodaň, 1995), třetí Konference Organizace spojených národů o nejméně rozvinutých zemích (Brusel, 2001), čtvrté ministerské konference Organizace světového obchodu (Doha, 2001), čtvrté Světové konference o ženách (Peking, 1995),

Mezinárodní konference o populaci a rozvoji (ICPD) (Káhira, 1994), zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN o zhodnocení pokroků dosažených při plnění cílů stanovených na ICPD („Káhira + 5“) v roce 1999, akce „svět vhodný pro děti“ (New York, květen 2002) a Světového fóra o vzdělávání (Dakar, 2000),

- s ohledem na závazky, které před konferencí v Monterrey přijala EU na vrcholné schůzce v Barceloně v březnu 2002,
- s ohledem na své usnesení ze dne 1. března 2001 o sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o rozvojové politice Evropského společenství¹,
- s ohledem na prohlášení o rozvojové politice Evropského společenství přijaté Radou a Komisí dne 10. listopadu 2000 (DPS),
- s ohledem na závěry zasedání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC) konaných ve dnech 22.–23. listopadu 2004 a 23.–24. května 2005,
- s ohledem na své usnesení ze dne 12. dubna 2005 o roli Evropské unie v dosahování rozvojových cílů tisíciletí²,
- s ohledem na své usnesení ze dne 8. září 2005 o závažných a zanedbávaných nemocech v rozvojových zemích³,
- s ohledem na zprávu Evropské komise ze dne 29. října 2004 o rozvojových cílech tisíciletí 2000-2004 (SEC(2004)1379),
- s ohledem na sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Hospodářskému a sociálnímu výboru ze dne 12. dubna 2005 nazvanou „Urychlení pokroku směrem k rozvojovým cílům tisíciletí – příspěvek Evropské unie“ (KOM(2005)0132),
- s ohledem na zprávu nazvanou „Investice do rozvoje: praktický plán pro dosažení rozvojových cílů tisíciletí“, kterou vypracovala skupina OSN „UN Millennium Project Task Force“ vedená profesorem Jeffreyem Sachsem,
- s ohledem na Mnohostranné dohody o životním prostředí (MEA) o změně klimatu, narušení ozonové vrstvy, biologické rozmanitosti, mokřinách, desertifikaci, nebezpečných odpadech a neodstranitelném organickém znečištění,
- s ohledem na článek 45 jednacího řádu,
- s ohledem na zprávu Výboru pro rozvoj (A6-0319/2005),

Evropský konsensus

1. vítá iniciativu týkající se trojstranného prohlášení o společné vizi EU o rozvoji a zdůrazňuje, že je třeba, aby se Parlament plně zapojil, stejnou měrou jako ostatní

¹ Úř. věst. C 277, 1.10.2001, s. 130.

² *Přijaté texty*, P6_TA(2005)0115.

³ *Přijaté texty*, P6_TA(2005)0341.

orgány, prostřednictvím procesu podobného procesu spolurozhodování, aby významně přispěl k lepší propojenosti, koordinaci, vzájemnému doplňování, kvalitě a účinnosti rozvojové politiky;

2. vítá navrhované společné prohlášení a navrhuje, aby byl jasně stanoven jeho formální statut jako závazný rámec rozvojové politiky Evropské unie a jejích členských států vůči všem rozvojovým zemím podle definice OECD/DAC; dále žádá objasnění toho, jak bude společné prohlášení souviset s finančním nástrojem pro rozvojovou spolupráci;
3. lituje, že návrh neobsahuje žádná specifická sdělení o hodnocení účinnosti a získaných poznatků, pokud jde o pomoc Společenství, a sdělení o rozvojové politice 2000 a jejím dopadu na pomoc Společenství;
4. vítá pokus uvedený v 1. části výše zmíněného sdělení o dohodu na překlenovacích cílech a zásadách pomoci Společenství; požaduje však větší jasnost, zejména s ohledem na priority a to, jak zlepšit propojení a koordinaci rozvojové spolupráce EU;
5. vítá pokus uvedený v 2. části výše zmíněného sdělení o poskytnutí pravidel pro provádění rozvojové politiky na úrovni Společenství; požaduje však jasnou definici specifické role pomoci Společenství na základě analýzy její poměrné výhodnosti;
6. má za to, že současná organizace pomoci Společenství na úrovni Bruselu, zejména rozdělení na plánování a uskutečňování, není optimální pro účinné provádění rozvojové politiky;
7. bere na vědomí, že globalizace doposud stále více zvětšuje propast mezi bohatými a chudými a žádá, aby jedním z budoucích cílů rozvojové politiky byl vyváženější rozvoj;

Cíle a zásady

8. zdůrazňuje, že souhrnným cílem rozvojové spolupráce EU by mělo být „snížení a nakonec vymýcení chudoby v rámci udržitelného rozvoje“; zdůrazňuje, že pojem chudoby je vícerozměrný - vztahuje se mezi jiným na možnosti lidí jako je spotřeba a bezpečnost potravin, zdraví, vzdělání, práva, schopnost být slyšen, bezpečnost lidí, sociální spravedlnost, důstojnost a slušná práce;
9. souhlasí s tím, že zmírnění chudoby, které je prvním krokem k dosažení rozvojových cílů tisíciletí, podpora demokracie a dobrého řízení věcí veřejných a dodržování lidských práv jsou klíčovými cíly rozvoje; zdůrazňuje však, že boj s chudobou bude úspěšný jen tehdy, pokud se životní prostředí a přírodní zdroje budou spravovat udržitelným způsobem, pokud se stejná důležitost bude přikládat investicím do lidí, se zvláštním důrazem na mladé lidi a ženy, v první řadě do zdravotní péče a vzdělání, a investicím do tvorby bohatství s důrazem na podnikání, vědu a techniku, vytváření pracovních míst, dodržování práv pracujících, přístup k úvěrům, vlastnická práva a infrastrukturu; zdůrazňuje, že dodání pravomocí ženám je klíčem všeho rozvoje a že rovnost pohlaví by měla být základem všech politických strategií;
10. podporuje zásady skutečného partnerství, vlastnictví a politického dialogu stejně jako přístup k rozvoji opírající se o práva; zdůrazňuje význam podpory úsilí partnerských zemí o zlepšení dokumentů zabývajících se strategií pro zmírnění chudoby (PRSP), s aktivní

rolí národních parlamentů a organizací občanské společnosti; navrhuje, aby se zásady Dohody o partnerství z Cotonou vztahovaly na všechny rozvojové země;

11. zdůrazňuje důležitou roli občanské společnosti v rozvojových zemích jako poskytovatele služeb a zastávce demokracie a lidských práv a žádá větší podporu pro posilování kapacity nevládních organizací partnerských zemí; uznává rovněž důležitou roli evropské občanské společnosti a v této souvislosti požaduje zjednodušení způsobů podpory projektů, včetně financování;
12. zdůrazňuje, že je třeba, aby EU usilovala o demokratizaci mezinárodních institucí pro dosažení silnějšího zastupování zájmů rozvojových zemí a zlepšení demokracie v zájmu všech;
13. vítá, že návrh EU je zaměřen na zesílení kontroly vývozu zbraní z EU, jejímž cílem je zajistit, aby zbraně vyrobené v EU nebyly používány proti civilnímu obyvatelstvu, a zahrnuje konkrétní opatření pro omezení nekontrolovaného šíření malých a lehkých zbraní; vyzývá EU, aby převzala rovněž odpovědnost za vývoz zbraní v minulosti a zintenzivnila a urychlila zneškodňování min a odzbrojovací programy v oblastech, v nichž proběhly války;

Tématické cíle a priority

14. vítá úsilí o dosažení většího soustředění při zachování dostatečné pružnosti; lituje, že u předložených akčních témat nejsou stanoveny jasné priority, zejména na úrovni Společenství, a požaduje vysvětlení k výběru cílů, akčních témat a priorit;
15. opakuje, jak je důležité klást důraz na lidská práva při vývoji, sestavování a monitorování projektů financovaných nebo spolufinancovaných EU;
16. zdůrazňuje, že otázky jako je prevence a léčba HIV/AIDS, malárie a tuberkulózy, podpora zdravého pohlavního života a reprodukce, rovnost pohlaví a práva žen, zmírnění klimatických změn, reforma obchodu, předcházení konfliktům, demokracie a dobré řízení věcí veřejných (příčemž na prvním místě je potírání korupce) si zaslouží zvláštní pozornost, protože jakákoli další úsilí o rozvoj jsou zbytečná, jestliže se k nim nepřistupuje účinně;
17. navrhuje, aby byla ve společném prohlášení věnována větší pozornost následujícím otázkám:
 - mnoho zemí s nízkými příjmy zaostává při plnění rozvojových cílů tisíciletí v oblasti zdravotnictví; většina z nich potřebuje pomoc při přípravě na mimořádné situace v této oblasti, jako je například pandemie chřipky; nedostatečná pozornost se věnuje nemocem, pro jejichž léčbu jsou léky nedostupné nebo se neprovádí dostatečný výzkum; zoufalý nedostatek lékařského personálu, zejména v subsaharské Africe, způsobený částečně odlivem mozků, představuje velký problém, který vyžaduje jak systémový přístup ke zdravotnictví a rozvoji, přičemž by posílení zdravotnických systémů a výzkum v oblasti zdravotnictví měly nejvyšší prioritu, tak větší podporu této oblasti; největší prioritu by měly mít výsledky zdravotnictví v dokumentech o strategii pro zmírnění chudoby;

- národní parlamenty mají rozhodující roli, proto je třeba věnovat zvláštní podporu posílení a zlepšení pracovních podmínek demokraticky zvolených parlamentů s plným přispěním Evropského parlamentu;
- podpora ze strany infrastruktury Společenství musí být lépe vyvážena, přičemž se menší důraz bude klást na výstavbu silnic a přednost bude mít přístup k informačním a komunikačním technologiím, rozvoj v oblasti zásobování vodou, energiemi a rozvoj venkova;
- podpora rovnosti pohlaví a práv žen jako základního lidského práva je nejen zásadní sama o sobě, ale i záležitostí společenské spravedlnosti, současně pomáhá při dosahování všech rozvojových cílů tisíciletí a uskutečňování Pekingské akční platformy, Akčního programu káhirské konference a Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW); proto je třeba, aby se otázka rovnosti pohlaví stala důležitým prvkem všech politik a postupů EU ve vztahu k rozvojovým zemím;
- vzhledem ke klíčové úloze základního vzdělání a zdravotnictví by měly členské státy a pomoc Společenství věnovat velkou pozornost zásadě 20/20 Světového summitu o sociálním rozvoji, který se konal v Kodani;
- vzdělání je klíčem k rozvoji; jednou z největších překážek dostatečného přístupu k dennímu školnímu studiu je dětská práce; každá strategie na podporu vzdělání musí zahrnovat činnosti související s bojem proti všem formám dětské práce;
- jelikož většina chudých venkovských obyvatel je závislá na tradičním způsobu hospodaření založeném na biomase, představuje rychlé ničení lesů, znečišťování mořských zdrojů a rostoucí nedostatek vody v mnoha oblastech vážné ohrožení existence pro stovky milionů lidí; tento problém vyžaduje rozsáhlé programy na zalesňování, ochranu půdy, ochranu mořských zdrojů a hospodaření s vodou;
- současný systém výroby a spotřeby s sebou přinesl zvýšený tlak na životní prostředí a představuje dlouhodobou hrozbu pro prosperitu společnosti; zhoršení životního prostředí se dotýká zejména chudých lidí;
- rozvojové země nemusí nutně zopakovat chyby průmyslových zemí, pokud jde o znečištění, jestliže se podstatně zvýší podpora investic do čistých a účinných technologií; zdůrazňuje význam snižování závislosti rozvojových zemí na fosilních palivech, v neposlední řadě i z důvodu tlaku na platební bilanci a tudíž na rozpočty těchto zemí;
- stovky milionů chudých lidí jsou do velké míry bezbranné vůči přírodním katastrofám jako jsou zemětřesení, tropické bouře, záplavy, vlny tsunami nebo velká sucha, a velké katastrofy ohrožují rozvoj; zdůrazňuje, že pro mnoho zemí s nízkými příjmy bude obtížné dosáhnout rozvojových cílů tisíciletí, pokud snížení rizika katastrof včetně systémů sociálního pojištění proti katastrofám nebude zahrnuto do strategií rozvoje a zmírnění chudoby;
- uznává, že chudoba, nedostatečný rozvoj a nestabilní státy vytvářejí živnou půdu pro konflikty a nové hrozby pro bezpečnost, k nimž patří i mezinárodní trestná činnost a terorismus, a bera dále na vědomí, že po skončení konfliktu hraje rozvoj

důležitou úlohu nejen při budování institucí, ale i přestavbě sociální struktury společnosti a podpoře mírového úsilí a procesu usmíření;

- zaměstnanost je důležitým nástrojem a podmínkou boje proti chudobě. Možnost získání slušné práce a dodržování základních úmluv MOP by měly být na prvním místě;

Způsoby pomoci, finanční zdroje, účinnost a soudržnost

18. oceňuje závazek zvýšit rozpočty EU určené na pomoc, jež mají výhledově dosáhnout 0,7 % HND do roku 2015; podporuje zavádění inovačních mechanismů k financování spolupráce při rozvoji například mezinárodních daňových systémů; současně však zdůrazňuje, že je třeba značně zlepšit kvalitu a přidělování pomoci a že existuje silná potřeba zlepšit hodnocení výsledků a dopadu; kromě toho, že by jeden soubor kritérií pro přidělování pomoci ES měl být zaměřen na nejchudší země a obyvatelstvo;
19. vyzývá ke zvýšení podílu rozvojových fondů určeného zemím s nízkými příjmy;
20. domnívá se, že iniciativa, která navrhuje snížení dluhů vysoce zadluženým chudým zemím je naprosto nedostačující; vyzývá, aby byl více snížen dluh zemím s neúnosným zadlužením, jejichž vlády dodržují lidská práva a demokracii a zodpovědně investují uvolněné prostředky; zdůrazňuje dále, že snížení dluhu by nemělo být vázáno na nevýhodné podmínky hospodářské politiky a mělo by doplňovat oficiální rozvojovou pomoc;
21. považuje za zásadní, aby EU a členské státy vyvíjely větší energii při odhalování zpronevěřených nebo zneužitých fondů a vracely je zpět do země původu, kde budou sloužit zamýšlenému účelu;
22. volá po změně mandátu Evropské investiční banky (EIB) k vnějšímu půjčování, která by umožnila, aby EIB začala pracovat jako rozvojová banka provádějící rozvojové strategie EU, a která by jí umožnila financovat veřejné investice do služeb a zařízení obecného zájmu;
23. vyjadřuje lítost nad nedostatkem důslednosti v rozvojové politice v rámci EU, který vede k vysokým transakčním nákladům, zdvojení práce a komplikacím pro partnerské země; podporuje snahu o zlepšení koordinace, harmonizace a uspořádání způsobů, kterými dárce plánují a poskytují pomoc, jak je uvedeno v Pařížském prohlášení, přičemž by se tato snaha měla vyvíjet také u zemí se středními příjmy; zdůrazňuje však, že navrhované společné prohlášení je příliš vágní, pokud jde o jeho provádění;
24. navrhuje, aby EU – na základě majetkového vlastnictví partnerských zemí a rozvojové strategie – usilovala o užší koordinaci rozvojové pomoci členských států EU a Komise prostřednictvím dokumentů o společné strategii zemí a společného víceletého plánu – zahrnující pokud možno další významné bilaterální a multilaterální dárce; požaduje zlepšení koordinace a vzájemného doplňování se tím, že se srovnají rozpočtové procesy partnerských zemí a strategie zaměřené na zmírnění chudoby; navrhuje dále, aby na základě konzultace na úrovni států byla přijata zásada, že nejvýše 2 až 3 dárce v rámci EU by měli působit jako vůdčí činitelé v kterékoli dané partnerské zemi a že by se mělo u specifických tematických otázek usilovat o jasnou dělbu práce;

25. zdůrazňuje, že je třeba, aby EU a členské státy navázaly úzký kontakt s mezinárodními organizacemi zapojenými do rozvojové práce, jako jsou fondy, programy a agentury Organizace spojených národů, včetně Rozvojového programu OSN (UNDP), Světové banky a Mezinárodního měnového fondu (MMF), aby se dále zlepšila propojenost rozvojové politiky EU a předešlo se překrývání činností prováděných na základě mezinárodně dohodnutých cílů;
26. zdůrazňuje, že by se EU měla zaměřit na lepší koordinaci politik členských států ve Světové bance a Mezinárodním měnovém fondu;
27. zdůrazňuje, že Komise by neměla být vnímána jako 26. dárce EU; naopak, pomoc Společenství by se měla stanovit a dohodnout tak, že se zvláštní pozornost bude věnovat možnosti posílení koordinace, vzájemného doplňování a propojení, míře pomoci Společenství, nestrannosti Komise, její práci v oblasti řízení věcí veřejných, demokracie a lidských práv, její úloze globálního hráče, případně její úloze intelektuálního zdroje evropské rozvojové politiky atd.;
28. souhlasí, že specifické podmínky pro poskytování pomoci stanovené dárce a odrážející historické hospodářské zájmy dárců jsou zřídka účinné; zdůrazňuje však, že podpora ze souhrnného rozpočtu jako hlavního mechanismu pomoci vyžaduje další kontrolu a mělo by se jí využívat pouze tam, kde jsou stanoveny správné podmínky a existují účinné kontrolní systémy, např. nezávislé komise pracující pod dohledem národních parlamentů. Všude, kde je to možné, by měla Komise a členské státy usilovat o pokrytí celého spektra, od pomoci na projektu až po přístupy v rámci celého odvětví a od nich k přímé podpoře z rozpočtu;
29. vyzývá Komisi, aby předložila Parlamentu kritéria, podle nichž by se hodnotila potřeba podpory rozvojovým zemím a účinnost poskytované podpory, statistika o podpoře, která byla již poskytnuta, a kontrolní systém určený k hodnocení účinnosti podpory, z důvodu jejich dalšího zlepšení;
30. poukazuje na existující závažné nedostatky v Komisi, které se týkají důležitých oblastí jako jsou práva dítěte, rovnost pohlaví, rovnost a práva žen, zdravotní postižení a životní prostředí; vítá snahu o posílení politiky rovných příležitostí ve fázi strategického plánování, provádění a hodnocení a zdůrazňuje, že má-li být dosaženo zlepšení, bude situace vyžadovat větší podporu v podobě vzdělávání a odborné přípravy zaměstnanců jak na úrovni ústředí, tak na úrovni jednotlivých zemí;
31. podporuje úsilí týkající se propojenosti politik, které by se měly řídit tak, aby se cílům a výsledkům rozvojové politiky dostalo podpory ze strany jiných politik, místo toho, aby byly podkopávány; požaduje okamžité kroky v případě těch politik EU, které mají zvlášť negativní dopad, k nimž patří obchod, společná zemědělská politika a dohody o rybolovu; zdůrazňuje, jak je důležité umožnit rozvojovým zemím splnit normy EU týkající se bezpečnosti potravin, výrobků a látek, aby se tyto normy nestaly překážkou vstupu na trhy EU; požaduje dále, aby byly do pěti let postupně zrušeny všechny formy podpory vývozu, včetně skryté podpory prostřednictvím vývozních úvěrů, potravinové pomoci, podniků zabývajících se vývozem, vázané pomoci, vynucené privatizace důležitých hospodářských odvětví a vynucené liberalizace trhů rozvojových zemí;

32. konstatuje, že v minulých třech desetiletích se nejméně rozvinuté země staly čistými dovozci potravin, a proto vyzývá ke změně priorit v zemědělské politice tak, aby na prvním místě bylo spíše zabezpečení potravin;
33. zdůrazňuje, že rozvojová politika je jedním z několika nástrojů pro řešení hlavních příčin nedostatku bezpečnosti, že by však neměla být podřízena bezpečnostní politice a že jakýkoli krok v rámci rozvojové spolupráce by měl být v souladu s definicí oficiální rozvojové pomoci stanovené Výborem OECD pro rozvojovou pomoc;
34. zdůrazňuje, že spravedlivá mezinárodní obchodní politika a podmínky umožňující obchodovat v rozvojových zemích mají nesmírný význam pro rozvoj; zdůrazňuje proto, jak je důležité podpořit stranu nabídky, včetně budování kapacit v partnerských zemích, aby tyto země mohly přeměnit obchodní příležitosti do hnacích motorů rozvoje; v této souvislosti zdůrazňuje význam oblastí jako je zemědělství a bezpečnost potravin a podtrhuje důležitou úlohu malých a středních podniků;
35. je přesvědčen, že rozvojová politika musí vycházet z toho, že každá země nebo region má právo určovat si demokraticky vlastní politiky, priority a strategie na ochranu existence svého obyvatelstva a sociálních, hospodářských a kulturních práv a že Komise a členské státy by tyto zásady měly respektovat;
36. vítá silící přesvědčení, že pořadí při otvírání trhů musí být pečlivě stanoveno, a zdůrazňuje, že to současně dává právo rozvojovým zemím navrhnout rychlost a směr liberalizace obchodu na základě jejich rozvojových cílů;

o
o o

37. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.